

Bolkestein

is het het kabinet dat koopt en is het niet de Kamer.

Overigens wachten wij de beslissing van de minister van Defensie graag af, natuurlijk in het licht van de acht criteria die mijn collega mevrouw Volla te heeft genoemd.

De heer **Hoekema** (D66): Voorzitter! Ik wil met uw welnemen teruggaan naar de oorspronkelijke serie vragen van de heer Mateman. Ik denk dat de vierde vraag uit die serie de meest relevante is, namelijk: wanneer zal de regering een besluit nemen over de aanschaf van de helikopters? Ik zou zelf een iets andere woordkeuze hebben gebruikt, maar die vraag lijkt mij voor het debat van vanmiddag relevant. Ik denk dat het eerder daarom gaat dan om het type helikopter dat wij zouden moeten kopen.

Ik heb van de minister van Defensie begrepen dat zijn inzet is om uiterlijk op vrijdag 31 maart a.s. een besluit te nemen. Ik neem aan dat hij bij het voorleggen van het besluit aan de Kamer een uitgebreide inventaris zal geven van de acht of negen criteria die in de loop van het debat zijn genoemd, waaronder de veiligheid en de levensduurkosten. Ik verzoek de minister uitdrukkelijk te bevestigen of dit zijn bedoeling is.

Voorzitter! Ten slotte ben ik de minister van Defensie erkentelijk voor de ruimte die hij aan kamerleden heeft gegund om zich uit te laten over dit onderwerp. Ik denk dat de heer Mateman het stuk in de Volkskrant moet herlezen. Ik heb daarin niet het recht van de minister van Defensie betwist om zich uit te laten over dit onderwerp. Ik heb mij enkele opmerkingen veroorloofd over de wijze waarop bepaalde uitlatingen door bepaalde personen zijn gedaan.

Minister **Voorhoeve**: Mijnheer de voorzitter! Ik heb al tweemaal in verschillende bewoordingen de vraag van de heer Hoekema beantwoord, wanneer het kabinet een besluit neemt. Het kabinet heeft zich voorgenomen dat besluit in maart te nemen. Ik wil mij daarbij niet op een bepaalde datum noch een bepaalde week vastleggen, omdat zoals ik al heb gezegd ook

van belang is hoe vol de agenda op een bepaalde datum is en of de besluitvorming dan kan worden afgerond. Daarom beperk ik mij ertoe te zeggen, zoals ik reeds eerder zei, dat een besluit binnen enkele weken te verwachten is.

Wat de informatievoorziening naar aanleiding van het besluit betreft, wil ik de heer Hoekema graag toezeggen dat alle relevante informatie, voor zover niet commercieel hoogst vertrouwelijk ± daarvan is gedeeltelijk sprake ± aan de Kamer ter inzage zal worden gegeven, niet alleen wat betreft de levensduurkosten en de onafhankelijke beoordeling door externe deskundigen van de technische en operationele aspecten, maar ook wat betreft het belangrijke onderwerp van de compensatieorders.

Vragen van het lid Janmaat aan de minister-president, over de uitlatingen van de minister-president over het minderhedenbeleid.

De heer **Janmaat** (CD): Mijnheer de voorzitter! Sinds de jaren zeventig is er grote kritiek op het regeringsbeleid inzake asiel- en vreemdelingenbeleid, een kritiek die in de samenleving luider werd gehoord naarmate de kabinetten-Den Uyl, -Van Agt/Wiegel en -Lubbers I, II en III het beleid eigenlijk ongewijzigd voortzetten. Die geweldige maatschappelijke kritiek, gefundeerd op daaraan verwante, grote maatschappelijke problemen, heeft zelden of nooit een relevant politiek klankbord gevonden. De CD mocht dan wel wat zeggen en mocht ook wel meedoen, maar werd dan dermate in de wielen gereden dat van een politiek platform in deze Kamer geen sprake kon zijn tot nu toe.

Dit neemt niet weg dat de kritiek er wel terdege is en dat die ook gedegen is. De CD juicht het in hoge mate toe dat andere en grote politieke partijen die kritiek geheel of gedeeltelijk overnemen. Het CDA heeft daar aanzetten toe gegeven. De VVD roert af en toe op dat gebied ook haar mondje of geeft haar kritiek prijs.

Mijnheer de voorzitter! De minister-president heeft daarop gereageerd op een manier die nadere uitleg behoeft. Op door een coalitiepartner geleverde kritiek zei

de minister-president dat het kritiek is die blijkbaar in de samenleving goed valt. Mijnheer de voorzitter! Dat is toch bekend? De kritiek op het regeringsbeleid wordt weliswaar weggemoffeld, maar valt in de kritische samenleving buitengewoon goed. Dat weet de minister-president ook. Hij noemt zelfs het uiten van die kritiek gevaarlijk. Dan zijn er de volgende vragen.

Als de minister-president weet dat de kritiek in de samenleving goed valt, waarom gaat dan ook dit kabinet aan die kritiek voorbij? Wat vindt de minister-president essentieel voor de democratie, het luisteren naar grote kritiek van grote groepen uit de samenleving? Of zegt hij dat hij, nadat er gekozen is, verder doet wat hij wil? Waarom vindt de minister-president de kritiek gevaarlijk? Sinds wanneer is het leveren van kritiek gevaarlijk in een democratie, als zij wijst op gevaarlijke en explosieve kanten van een falend beleid?

Minister **Kok**: Mijnheer de voorzitter! Als ik commentaar lever op een aantal gebeurtenissen van de afgelopen dagen en weken gaat het mij niet om het verschijnsel kritiek. Een kritische toetsing en beoordeling van regeringsbeleid is nodig en ook een onderdeel van een volwassen democratie. Bij de ontwikkelingen van de afgelopen week gaat het meer in het bijzonder om de vraag hoe, in de eerste plaats, regeringsfracties zich opstellen ten opzichte van regeringsbeleid, zeven maanden geleden in het regeerakkoord geformuleerd en of, in de tweede plaats, kritische opmerkingen over het beleid ten aanzien van buitenlanders, asielzoekers in de samenleving, daaraan iets toevoegen. Als zij er iets aan toevoegen, is het de vraag wat dat betekent voor het regeerakkoord ter zake. Ik neem aan dat wij daarover morgen in het interpellatiedebat, dat is aangevraagd en toegestaan, komen te spreken. Als dergelijke kritische opmerkingen niets toevoegen aan het regeerakkoord en in feite geen wijziging van het kabinetsbeleid inhouden, kunnen zij gevaarlijke kanten hebben. Dan kan er namelijk de suggestie van uitgaan dat zij tot veranderingen in het beleid kunnen leiden, terwijl die veranderingen niet werkelijk mogelijk

Kok

zijn. Ook daarover zal morgen in het debat kunnen worden gesproken.

Het kan gevaarlijk zijn, suggesties te wekken die niet in werkelijke beleidsveranderingen kunnen worden omgezet. Het kan ook riskant zijn, zeven maanden na de start van een kabinet buiten de Kamer afstand te nemen van het beleid dat eerder in het regeerakkoord is geformuleerd.

□

De heer **Janmaat** (CD): Mijnheer de voorzitter! Dat valt even mee! In de samenleving gaat het buitengewoon goed! Er zijn eigenlijk nauwelijks problemen. De minister-president luistert wel naar kritiek die wordt aangedragen, maar die heeft eigenlijk weinig omhanden. Wat in gevaar is is de positie van het kabinet. Dat is blijkbaar het enige wat de minister-president zwaar baart. Blijft het kabinet zitten? Of de samenleving explodeert, of er een tijdbom ligt, of de regering die tijdbom met haar beleid groter maakt en de samenleving explosiever, doet niet ter zake. Gevaarlijk is kritiek die het leven van het kabinet kan bekorten. Dat is de inhoud van democratie.

□

Minister **Kok**: Voorzitter! Ik kan in het betoog van de heer Janmaat niet direct een vraag ontdekken, maar ik zal nog een korte reactie geven.

Alle landen van Europa worden zonder uitzondering geconfronteerd met het verschijnsel, dat mensen op drift zijn. Dat zijn asielzoekers, dat zijn migranten, ook via gezinshereniging en gezinsvorming, en dat zijn ook grote groepen illegalen. Dat alles geeft redenen tot zorg in onze samenleving, in het bijzonder in de grotere steden, in de wijken van steden en ook in de middelgrote gemeenten.

Wij staan voor de opgave om in onze samenleving daarop antwoorden te formuleren; antwoorden die niet alleen betrekking hebben op de achterstandspositie van minderheden, maar antwoorden die ook betrekking hebben op de vaak buitengewoon uitzichtloze positie van mensen die in Nederland zijn geboren en in die steden zijn opgegroeid. De samenleving heeft juist in de grotere steden twee gezichten. Ik denk dat wij met elkaar,

ook luisterend naar kritische geluiden vanuit de samenleving, ervoor moeten zorgen, met een positieve instelling en oplossingsgericht, een aantal van dat soort samenlevingsvragen tot een oplossing te brengen. Daarvoor is het niet de beste weg om te snel de indruk te wekken dat die overconcentratie van mensen van buiten de kern van het probleem is. Het kabinet voert bepaalde vormen van spreiding uit, ook praktisch in het beleid. Andere vormen van spreiding die een meer verplichtend karakter zouden dragen, zijn in strijd met de Grondwet.

Voorzitter! Ik hoop dat in de gedachtenwisseling de komende dag in de Tweede Kamer en in de verdere gedachtenwisseling in de samenleving die positieve, oplossingsgerichte instelling het zal winnen. Luisterend naar de zorgen van burgers, maar steeds met de bedoeling om aan dit land een inhoud en toekomst te geven die voor alle mensen de moeite waard is. Daarbij is kritiek welkom en daarbij zijn oplossingen welkom, maar negatieve kritiek, zoals voortkomend uit de kring van de vragensteller, wijs ik vierkant af.

□

Mevrouw **Schuurman** (CD): Mijnheer de voorzitter! De regering deelt mee dat het aantal asielzoekers zal afnemen en tracht daarmee de kritiek te sussen. De realiteit is dat nog jaarlijks meer dan 100.000 vreemdelingen officieel tot ons land worden toegelaten in het kader van de asielzoekersregeling en de gezinshereniging.

Is spreidingsbeleid een oplossing? De CD geeft aan dat ook andere delen van het land met de problematiek van opvang worden geconfronteerd en de zogenaamde oude-wijkenproblematiek verder wordt verspreid nu de Randstad zo goed als vol zit. Kan de minister-president aangeven of spreidingsbeleid wil zeggen dat nieuwkomers of reeds aanwezige mensen van de minderheden over het land worden verspreid, of dat bij gebrek aan woonruimte voor verdere opvang in de grote steden autochtone Nederlanders worden gestimuleerd om naar de provincie te verhuizen? Wil de minister-president bij spreidingsbeleid het reiskostenforfait in heroverweging nemen?

□

Minister **Kok**: Mijnheer de voorzitter! Ik heb de indruk dat morgen in het interpellatiedebat veel van de feitelijke punten die zojuist aan de orde zijn gesteld, kunnen worden behandeld.

Bij het spreidingsbeleid zou ik een onderscheid willen maken tussen de vormen van vrijwillige spreiding die thans reeds bestaan en die omvangrijk zijn, en eventuele additionele maatregelen, met name als zij een verplichtend karakter hebben. Ik heb eerder aangegeven dat ik mij daartegen verklaar, ook met verwijzing naar de Grondwet.

Wat de toename van de bevolking betreft, is het van belang om in de eerste plaats een onderscheid te maken tussen de twee stromen. Er is naast immigratie ook sprake van een niet onaanzienlijke emigratie. In de tweede plaats moet een onderscheid worden gemaakt tussen de categorieën burgers van buiten in dit land. De asielzoekersstroom is op dit moment aanmerkelijk minder dan één of twee jaar geleden het geval was. Dat is in niet geringe mate het gevolg van het feit dat het kabinet krachtens het regeerakkoord heeft gekozen voor een zekere harmonisatie met de wetgeving in andere landen. De wetten veilige landen van herkomst en veilige derde landen zijn daarvan het resultaat. Ik herinner mij nog heel goed hoe bij de vorming van het kabinet in de formatiebesprekingen nadrukkelijk is gekozen voor dat evenwicht tussen de drie partijen. Ik ben wat dat betreft positief gestemd over de drukkende werking die daarvan thans op de groei van het aantal asielzoekers uitgaat. Voor het overige weten we allemaal dat er in de vorm van gezinshereniging en gezinsvorming en in de vorm van het verschijnsel illegaliteit, hetgeen bepaald niet tot Nederland beperkt is, een groei van migratie en immigratie is die wij de facto als een realiteit moeten onderkennen. De vraag is, hoe wij in de komende maanden en jaren twee dingen kunnen doen: in de eerste plaats op een selectieve wijze inhoud geven aan een goed handhaafbaar en goed verdedigbaar toelatingsbeleid en in de tweede plaats ervoor zorgen dat de mensen die hier kunnen en mogen en moeten zijn, in een goed evenwicht van rechten en plichten kunnen delen in datgene wat de Nederlandse samenleving,

Kok

ook uit fatsoensoverwegingen, voor hen te bieden heeft.

Vragen van het lid Stellingwerf aan de minister van Defensie, over de werving ten behoeve van een beroepsleger.

De heer **Stellingwerf** (RPF): Mijnheer de voorzitter! De nieuwe personele opzet van ons defensie-apparaat heeft in het verleden reeds de nodige discussie opgeleverd. Op dit moment zitten we in een overgangperiode van dienstplichtig leger naar beroepsleger. Vanaf 1 januari 1997 zullen er geen dienstplichtigen meer deel uitmaken van de Nederlandse krijgsmacht. Tot die tijd spant Defensie zich in om het aantal dienstplichtigen zo laag mogelijk te houden door dienstplichtigen op te roepen op vrijwillige basis in dienst te treden. Dat is een goede intentie, omdat op die manier in die overgangperiode zo min mogelijk mensen tegen hun zin in dienst behoeven te treden.

Vanmorgen kopt De Telegraaf dat Defensie amper vrijwilligers krijgt en dat een beroepsleger onhaalbaar lijkt. Deze krant rept zelfs van een dreigende complete mislukking. Wij veronderstellen dat die soep niet zo heet zal worden gegeten als ze wordt opgediend. Het bewuste artikel roept echter wel vragen op. Wij denken dat het voor alle betrokkenen goed is, dat onduidelijkheden zo snel mogelijk de wereld uit worden geholpen en daarom wil ik de volgende vragen aan de staatssecretaris voorleggen.

1. Is het juist dat de respons op een wervingscampagne van Defensie nagenoeg nihil te noemen is? Slechts 500 dienstplichtigen in spe zouden zich als vrijwilliger hebben opgegeven terwijl Defensie op 8000 mensen zou hebben gerekend.

2. In hoeverre moet genoemde wervingscampagne worden gezien als een graadmeter van de toekomstige belangstelling voor een beroepsleger?

3. Klopt het dat het veronderstelde geringe aantal vrijwilligers is toe te schrijven aan het ontbreken van stimulerende maatregelen?

4. Kan de staatssecretaris het bericht bevestigen dat de burgemeesters een brief hebben ontvangen waarin de mogelijkheid wordt

gegeven om verzoeken tot vrijstelling meteen voorgoed te verlenen? Zo ja, kan dit tot een leegloop van het dienstplichtige deel van het leger leiden?

Staatssecretaris **Gmelich Meijling**: Mijnheer de voorzitter! Naar aanleiding van een artikel in De Telegraaf over de respons op een wervingscampagne, vraagt de heer Stellingwerf in zijn eerste vraag of de soep niet zo heet zal worden gegeten als hij wordt opgediend. Voor zover er al soep gegeten wordt, voorzitter, moet ik erop wijzen dat hier twee dingen door elkaar gehaald worden. In de eerste plaats is dat het feit dat er gesproken wordt over het beroepsleger dat wij aan het opbouwen zijn en in de tweede plaats dat er gesproken wordt over het aanschrijven van nog dienstplichtige jongens om op vrijwillige basis hun dienstplicht te vervullen. Dat zijn twee volkomen verschillende zaken.

Over de wervingscampagnes die wij op dit moment uitvoeren voor het opbouwen van ons beroepsleger, kan ik meedelen dat die bijzonder voorspoedig verlopen. Ik heb dat ook aan de Kamer medegedeeld in mijn brief van 6 februari jl. Wij hebben, om u een indruk te geven, in 1994 93% van de beroepsmilitairen voor bepaalde tijd gerealiseerd en 96% van de beroepsmilitairen voor onbepaalde tijd gerealiseerd. Dat is een buitengewoon plezierige constatering en wij verwachten dat die trend zich voort zal zetten.

Het probleem waardoor De Telegraaf wat moeite heeft om dat te scheiden van dit punt, is dat wij een groep dienstplichtigen hebben aangeschreven om te vragen of zij op vrijwillige basis hun dienstplicht willen vervullen om zodoende een aantal anderen de gelegenheid te geven om niet meer in dienst te hoeven. Overigens schrijft De Telegraaf, dat 500 jongens daarop hebben gereageerd. Wij hebben dat nauwkeurig nagegaan en dat blijken er op dit moment 2000 te zijn. De actie loopt nog niet eens erg lang en wij hopen dat die zich in positieve zin zal voortzetten. Bovendien worden deze jongelui niet alleen aangeschreven, maar wordt bij de keuring nog eens nadrukkelijk gevraagd of zij bereid zijn die dienstplicht vrijwillig te vervullen.

Op de tweede vraag, in hoeverre wervingscampagnes zoals zojuist omschreven ± het vragen aan dienstplichtigen om vrijwillig te dienen ± moeten worden gezien als een graadmeter voor de toekomstige belangstelling voor het beroepsleger, kan ik antwoorden dat Defensie en in het bijzonder de Koninklijke landmacht die gegevens over vrijwillige dienstplicht niet als graadmeter voor het slagen van de wervingsopdracht tot een beroepsleger gebruikt. Dat zou ook erg inconsequent zijn; in de Prioriteitennota werd het verminderd maatschappelijk draagvlak voor de dienstplicht juist aangemerkt als een van de redenen voor de overgang naar een beroepsleger.

De derde vraag, of het veronderstelde geringe aantal vrijwilligers is toe te schrijven aan het ontbreken van stimulerende maatregelen, past mijns inziens niet in hetgeen ik in antwoord op de eerste twee vragen heb opgemerkt. Het aantal "dienstplichtige" vrijwilligers is behoorlijk: op dit moment 2000. Met de mensen die in het beroepsleger willen dienen, hebben wij op dit moment geen enkel probleem.

Op de laatste vraag, of ik het bericht kan bevestigen dat burgemeesters een brief hebben ontvangen waarin de mogelijkheid wordt aangegeven om verzoeken tot vrijstelling voorgoed in te willigen, moet ik antwoorden dat dit ook op een misverstand berust. De directie dienstplichtzaken heeft de burgemeesters aangeschreven om in hun voorlichting aan dienstplichtigen mee te delen, dat een eerste uitstel vanaf 1 februari 1995 meteen een definitief uitstel zal zijn. In 1996 zullen de laatste jongens worden opgeroepen.

De heer **Stellingwerf** (RPF): Voorzitter! Ik dank uiteraard de staatssecretaris voor de helderheid die hij heeft geschapen. Ik ben daar blij mee, want daarmee is in ieder geval een aantal misverstanden uit de wereld geholpen dan wel voorkomen. De staatssecretaris heeft zelfs aangegeven, dat er sprake is van hoge scores. Wij zijn het met hem eens, dat de respons op de vraag om vrijwillig in dienst te treden geen relatie heeft met het draagvlak voor een beroepsleger. Dat